

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง ทศนคติและพฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้นำชุมชนเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คณะผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการนำเสนอในส่วนของแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ ทศนคติ และพฤติกรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
3. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำชุมชน
4. ระเบียบเทศบาลเมืองหัวหินว่าด้วยกรรมการชุมชน ฉบับแก้ไข พ.ศ.2556
5. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2554

6. งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทศนคติ และพฤติกรรม

1.1 ความหมาย คุณลักษณะ องค์ประกอบ หน้าที่ ประโยชน์และการเกิดทศนคติ หรือ เจตคติ (Attitude) เป็นศัพท์ทางจิตวิทยาการศึกษา เป็นความเชื่อ ความรู้สึก และเครื่องแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีผู้ศึกษาและให้ความหมายไว้ ดังนี้

1.1.1 ความหมายของทศนคติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : อ้างถึงใน สุริยา ถิตย์ฉาย, 2544 : 21) ได้ให้ความหมายของทศนคติ ว่า หมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า “ทศนะ” ซึ่งแปลว่า ความคิดเห็น กับคำว่า “คติ” ซึ่งแปลว่า แบบอย่างหรือลักษณะ เมื่อรวมกันเข้าจึงแปลว่าลักษณะของความเห็น

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2550 : 108) กล่าวว่า ทศนคติ หมายถึง ความพร้อมที่จะตอบสนองหรือแสดงความรู้สึกต่อวัตถุ สิ่งของ คน สัมผัสอื่น ๆ ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งความรู้สึกหรือการตอบสนองดังกล่าว อาจเป็นไปในทางชอบ (เข้าไปหา) หรือไม่ชอบ (หลีกเลี่ยงถอยหนี)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2534 : 4) ได้ให้ความหมายของทศนคติว่า หมายถึงความพร้อมในการกระทำของบุคคลต่อสิ่งใด บุคคลใด ความพร้อมดังกล่าวของบุคคลเห็นได้จากที่บุคคลแสดงต่อสิ่งนั้น ว่าชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

1.1.2 ลักษณะสำคัญของทัศนคติ

จิตยา สุวรรณะชญ (2527 : 79-80) กล่าวถึง ลักษณะของทัศนคติไว้ว่า เป็นสิ่งที่ชี้บอกทิศทางของการแสดงออกของบุคคล หรือสถานการณ์ และเป็นที่ยอมรับกันระหว่างนักวิชาการว่า ทัศนคติมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1. เป็นสภาวะก่อนที่จะมีพฤติกรรมโต้ตอบ (predisposition to respond) ต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ หรือจะเรียกว่าเป็นสภาวะพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง
2. มีความคงตัวอยู่ในช่วงระยะเวลา (persistent over time) แต่ไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง
3. เป็นตัวแปรแฝงที่จะนำไปสู่ความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับความรูสึกนึกคิดไม่ว่าจะเป็นในรูปของการแสดงออกโดยวาจา หรือการแสดงความรู้สึก ตลอดจนการที่จะต้องเผชิญหรือหลีกเลี่ยงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
4. มีคุณสมบัติของแรงจูงใจในอันที่จะทำให้บุคคลประเมิน และเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งหมายความต่อไปถึงการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย

นอกจากนี้ พจน์ เพชรบุรณิน (2530 : 24-25 อ้างถึงใน สุภเดช จรัสไพบูลย์, 2538 : 6) กล่าวว่าลักษณะสำคัญของทัศนคดียังอาจแยกพิจารณาออกได้ ดังนี้

1. ทัศนคติไม่ใช่พฤติกรรมเปิดเผยที่มีต่อวัตถุทางสังคม หรือบุคคลแต่เป็นสภาพที่ใกล้ชิดต่อเนื่องกับการกระทำ
2. ทัศนคติเป็นเครื่องกระตุ้นอย่างสำคัญที่จะกำหนดพฤติกรรมเปิดเผยของบุคคล แต่ในขณะเดียวกันก็อยู่ในขอบเขตจำกัดของแต่ละบุคคล
3. ก่อนจะเกิดทัศนคติต้องมีสิ่งเร้า ทัศนคติเป็นเพียงพฤติกรรมแบบปกปิด

1.1.3 องค์ประกอบของทัศนคติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2534 : 27) ได้อธิบายถึง องค์ประกอบของทัศนคติ ว่ามี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ หรือความคิด (Cognitive Component) หมายถึง ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะต้องประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นลำดับแรก และความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นในด้านที่ว่า สิ่งนั้นมีคุณ หรือโทษมากน้อยเพียงใด เป็นความรู้สึกหรือความเชื่อถือที่ใช้ประเมินสิ่งนั้น
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Effective Component) หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ความรู้สึกนั้นจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เมื่อบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณหรือโทษของสิ่งนั้นแล้ว

3. องค์ประกอบด้านความพร้อมที่จะกระทำ (Action Tendency Component) หมายถึง ความพร้อมหรือความโน้มเอียง ที่บุคคลนั้นจะประพฤติปฏิบัติเมื่อบุคคลที่มีความรู้เชิงประเมินค่า และมีความรู้สึกชอบ ไม่ชอบสิ่งนั้นแล้ว สิ่งที่มา คือ ความพร้อมในการกระทำ การที่สอดคล้องกับความรู้สึกของตนต่อสิ่งนั้น

1.1.4 หน้าที่และประโยชน์ของทัศนคติ

จิระวัฒน์ วงสวัสดิวัฒน์ (2529 : 9) ได้กล่าวถึงหน้าที่และประโยชน์ของทัศนคติว่ามี 3 ประการ คือ

1. หน้าที่ให้ความเข้าใจ (Understanding of Knowledge Function) ทัศนคติหลายอย่างช่วยให้เข้าใจโลกและสภาพแวดล้อม ได้เรียนรู้ และเข้าใจการกระทำของบุคคลในสังคม สามารถอธิบาย และคาดคะเนการกระทำของตนเองและบุคคลอื่น

2. หน้าที่ป้องกันตนเอง (Ego-defense of Protect Their Self-esteem) บ่อยครั้งที่บุคคลจำเป็นต้องหาทางออกให้กับตนเอง เพื่อความสบายใจ เป็นต้นว่าคนที่ชอบพูดว่าคนอื่นตรง ๆ ก็หาทางออกไปป้องกันตนเองดีกว่า การที่ตนทำเช่นนั้นก็เพราะมีความจริงใจกับเพื่อน

3. หน้าที่ในการปรับตัว (Adjustive Function of Need Satisfaction) ทัศนคติจะช่วยบุคคลในด้านการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม โดยปกติบุคคลมักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเป็นสิ่งสำคัญ และจะพัฒนาทัศนคติแนวทางที่คาดว่าจะสนองความต้องการของตนได้ เช่น คนหันมาชอบการศึกษาเล่าเรียน เพราะเชื่อว่าการศึกษาระดับสูงจะช่วยให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

1.1.5 การเกิดทัศนคติ

Foster (1952 อ้างถึงใน รณรงค์ นครจินดา, 2544 : 15) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดทัศนคติว่าขึ้นอยู่กับสาเหตุ 2 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อบุคคล หรือสถานการณ์ ทัศนคติจึงเกิดจากการได้พบเห็น ค้นเคยสัมผัส ได้ทดลอง เป็นต้น ถือเป็นประสบการณ์ตรง และการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นรูปภาพ หรือได้อ่านจากสิ่งต่างๆ แต่ไม่ได้พบเห็นหรือสัมผัสโดยตรงด้วยตนเอง ถือเป็นประสบการณ์อ้อม

2. ค่านิยมและการตัดสินค่านิยม เนื่องจากกลุ่มคนแต่ละกลุ่มมีพื้นฐานแตกต่างกัน ค่านิยม และการตัดสินค่านิยมจึงไม่เหมือนกัน ค่านิยมของกลุ่มต่อสิ่งเดียวกันอาจแตกต่างกัน

นอกจากนี้ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 4-6) ยังได้กล่าวถึงการเกิดทัศนคติที่สำคัญได้แก่

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) คือ การมีประสบการณ์เฉพาะอย่างกับสิ่งๆ ที่เกี่ยวกับทัศนคตินั้น

2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication From Experience) ทักษะคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นจากผลของการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Model) ทักษะคติบางอย่างเกิดขึ้นจากเหตุการณ์บางอย่าง บุคคลจะมองเห็นว่าบุคคลอื่นมีการปฏิบัติอย่างไร ขั้นตอนต่อไปบุคคลนั้นจะแปลความหมายของการปฏิบัติ การ นั้น ในรูปแบบของความเชื่อ ทักษะคติ ซึ่งมาจากการปฏิบัติของเขา

4. องค์ประกอบเกี่ยวกับสถาบัน (Institution Factors) เช่น โรงเรียน สถานทีประกอบพิธีทางศาสนา หน่วยงานต่างๆ สถาบันเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่มา และสิ่งสนับสนุนให้เกิดทักษะคติอย่างชัดเจน

ปฏิมา ขพานนท์ (2544 : 10) มีแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดทักษะคตินั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ประสบการณ์ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์จากการได้พบได้เห็น ได้ยิน หรือได้อ่านเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แต่ไม่ได้เห็น และไม่ได้ทดลองจริงด้วยตัวเอง ก็ถือเป็นประสบการณ์อ้อม (indirect experience) เนื่องจากทักษะคติเกิดจากการรับทราบ ดังนั้น บุคคลไม่อาจเกิดทักษะคติต่อสิ่งที่เขาไม่ได้มีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้เลย

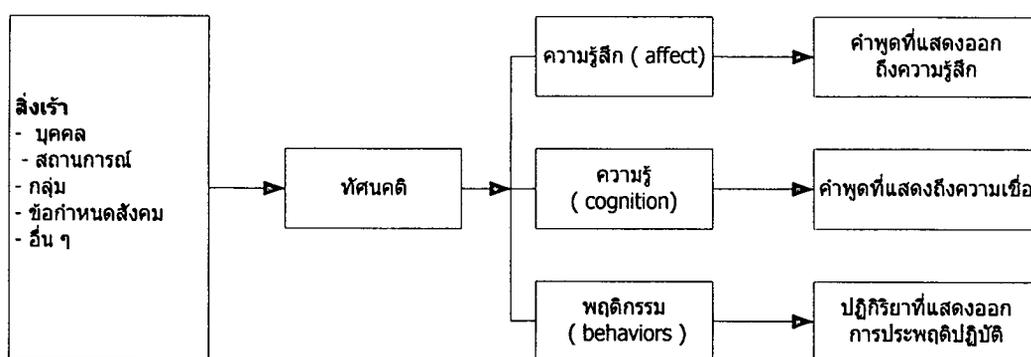
2. ค่านิยมและการตัดสินใจ ค่านิยม การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีทักษะคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือจะมีความรู้สึกว่สิ่งนั้นถูกหรือผิดย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ค่านิยม และมาตรฐานของกลุ่มที่บุคคลใช้ชีวิตอยู่

3. การเรียนรู้แบบโยงความสัมพันธ์ โดยการนำเอาสิ่งเร้าที่เป็นกลางไปเข้าคู่กับสิ่งเร้าที่มีอำนาจ ทำให้บุคคลต้องตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งมาก่อน ในที่สุดสิ่งเร้าที่เป็นกลางนั้นจะมีอำนาจทำให้เกิดการตอบสนองนั้นตามไปด้วย

4. การเรียนรู้จากผลกรรม โดยการที่บุคคลเรียนรู้ผลการกระทำในอดีต ถ้าผลกรรมนั้นน่าพึงพอใจก็มีแนวโน้มที่จะกระทำอย่างนั้นอีก

5. การเกิดทักษะคติจากการเรียนรู้โดยการสังเกตตัวแบบ โดยเกิดจากการเลียนแบบผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่มีคุณสมบัติน่าเลื่อมใส เพียงแค่เห็นตัวอย่างจากผู้อื่นบุคคลก็สามารถเรียนรู้ได้แล้ว

สรุปได้ว่าทักษะคติเป็นความคิด ความเชื่อหรือความรู้สึกอันเกิดจากสิ่งเร้าที่มาในรูปแบบของประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านกระบวนการเรียนรู้ แล้วผ่านออกไปสู่พฤติกรรม การแสดงความคิดเห็น หรือเหตุผล ซึ่งเป็นปฏิกิริยาสนองตอบ ดังภาพที่ 2 ข้างล่าง

ภาพที่ 2 การเกิดทัศนคติ

ที่มา : ปฏิมา ขวานนท์. ทัศนคติต่อการทำงานของพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ในสังกัดสำนักงานเขตสวนภูมิภาค เขต 22. วิทยานิพนธ์. 2544, หน้า 11.

1.1.6 การเปลี่ยนทัศนคติ

พัชนี วรกวิน (2521 : 85-86) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติว่า ขึ้นอยู่กับสาเหตุ 5 ประการ คือ เนื่องจากทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ นั้น เกิดจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ทั้งสิ้น ดังนั้น จึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับเพิ่มขึ้น เพียงแต่กระบวนการเปลี่ยนแปลงอาจจะเร็วหรือช้าเท่านั้นซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การใส่ใจ (attention) เป็นความสนใจในการรับฟัง ถ้าบุคคลไม่ให้ความสนใจที่จะฟังแล้ว ขบวนการต่อไปจะไม่เกิดขึ้น และจะไม่มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ สาเหตุที่ทำให้คนสนใจได้แก่ ผู้สื่อความ และเนื้อหาของสารนั้น
2. ความเข้าใจ (comprehension) เป็นความเข้าใจในความหมายของสารนั้น ความยากหรือง่ายเกินไป จะทำให้ผู้ฟังไม่สนใจและไม่เข้าใจ
3. การยอมรับ (acceptance) เป็นผลมาจากการใส่ใจและความเข้าใจ หากบุคคลตั้งใจฟังและเข้าใจแจ่มแจ้ง จะเกิดการยอมรับ แต่หากไม่สนใจ และไม่มีความเข้าใจไม่เกิดการยอมรับขึ้น
4. การเก็บเอาไว้ (retention) เป็นความคงทน อาจจะเก็บไว้ระยะหนึ่งเมื่อเวลาผ่านไป อาจเปลี่ยนไปหรืออาจจะยังคงอยู่ ถ้าตัวผู้สื่อมีความน่าเชื่อมาก การเก็บไว้ก็จะคงทนอยู่ได้นาน
5. การกระทำ (action) บุคคลเมื่อเปลี่ยนทัศนคติ ก็จะเปลี่ยนด้านการกระทำ ด้วย ซึ่งมีผลต่อส่วนรวม ถ้าเราเปลี่ยนความเชื่อแล้ว แต่ไม่ได้ลงมือกระทำ ก็จะไม่เกิดผลกระทบต่อส่วนรวม

1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม

1.2.1 ความหมายของพฤติกรรม

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ ไม่ว่าจะการกระทำนั้น ผู้กระทำ จะกระทำโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม ไม่ว่าจะคนอื่นจะสังเกตการณ์กระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม และไม่ว่าการกระทำนั้น จะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ ดังนั้น การเดิน การยืน การคิด การตัดสินใจ การปฏิบัติหน้าที่ การละทิ้งหน้าที่ เป็นพฤติกรรมทั้งสิ้น (ธีระ รามสูตร, 2535)

1.2.2 ประเภทของพฤติกรรม

ประเภทของพฤติกรรมขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่ใช้จัด ในที่นี่จะใช้หลักการสังเกต หลักการรู้ตัวและหลักการยอมรับทางสังคมเป็นหลักเกณฑ์ในการจัด

1. ใช้หลักการสังเกต เป็นหลักเกณฑ์ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

- พฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้
- พฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตไม่ได้

2. ใช้หลักรู้ตัว แบ่งประเภทพฤติกรรมออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

- พฤติกรรมที่ผู้กระทำรู้ตัว และตั้งใจจะกระทำพฤติกรรมนั้น
- พฤติกรรมที่ผู้กระทำไม่รู้ตัว

3. ใช้หลักการยอมรับทางสังคม แบ่งประเภทพฤติกรรมออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- พฤติกรรมที่พึงประสงค์
- พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

2.1 ความหมายของการเลือกตั้ง

จรรยา สุภาพ (2527 : 196) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่า หมายถึง วิชาการที่เปิดโอกาสให้ราษฎรได้มีส่วนในการเลือกสรร และกำหนดเจ้าหน้าที่จะมาบริหารงานด้านสาธารณะ การเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยจะต้องเป็นความลับ และให้โอกาสราษฎรเลือกโดยเสรี

ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2520 : 56) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่า หมายถึง การที่ประชาชนได้เลือกบุคคลหนึ่งจากหลายคนหรือจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือหลายบัญชีเพื่อให้เข้าไปมีส่วนมีเสียงในคณะบริหารราชการแผ่นดิน

2.2 หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง

เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่กำหนดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยประการหนึ่ง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการที่จะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญที่ควรยึดถือ (ชุมชนเพื่อการศึกษาและพัฒนาชีวิต, 2535 : 35-57 อ้างถึงใน จิรายุ ทรัพย์สิน, 2540 : 18-19)

1) การเลือกตั้งเป็นไปโดยอิสระ (Free Voting) หมายถึงการเลือกตั้งที่จะทำโดยเสรีปราศจากการบีบบังคับ ใช้อิทธิพลโดยมิชอบ คดโกง หรือชักจูงด้วยประการใด ๆ เพื่อให้บุคคลเลือกตั้งหรือไม่เลือกตั้งบุคคลใด หรือพรรคการเมืองใด

2) การเลือกตั้งกระทำโดยทั่วถึง (Universal Suffrage) มีลักษณะบ่งถึงการใช้สิทธิที่จำกัด เป็นแบบทั่วถึงคือ ให้มีสิทธิออกเสียงมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้อย่างชัดเจน

3) การเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine Election) หมายถึง การจัดการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมหลักการ ดังกล่าวต้องกำหนดให้รัฐบาล ไม่คดโกงในการเลือกตั้ง

4) หลักการลงคะแนนเสียง (Secret Voting) หมายถึง การลงคะแนนเลือกตั้งที่มีได้มีคนอื่นใดนอกจากตัวเองทราบว่ามีการลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้ใด การเลือกตั้ง ดังนี้ เป็นหลักการที่สนับสนุนการเลือกตั้งอิสระนั่นเอง

5) การเลือกตั้งต้องเป็นไปโดยเสมอภาค (Equal Suffrages) หมายความว่าคน ๆ หนึ่งมีคะแนนเสียงทุกเสียงย่อมมีน้ำหนักเท่ากันหลักการเลือกโดยเสมอภาคนี้ เป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยเพราะในการปกครองระบอบประชาธิปไตย นั้น ความสำคัญไม่ได้อยู่ที่เสรีภาพ หากอยู่ที่ความเสมอภาค

6) หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา (Periodical Election) คือ การมีกำหนดระยะเวลาในการอยู่ในตำแหน่ง เช่น 3 ปี 4 ปี หรือ 5 ปี เมื่อครบกำหนดจะต้องพ้นจากตำแหน่ง เพื่อจะได้มีการเลือกตั้งใหม่

3. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำชุมชน

นภาพร ไกรกัจฉาร (2546 : 25) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำชุมชนไว้ ดังนี้ มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกัน เพื่อทำให้กลุ่มสังคมที่ตนอยู่ผ่านพ้นอุปสรรคนานับประการ การอยู่ร่วมกันก่อให้เกิดความปลอดภัย การสร้างกลุ่มที่เกิดขึ้นได้นั้น เนื่องมาจากเหตุที่ว่า คนชอบที่จะมีการสังสรรค์ หรือต้องการปะทะสัมพันธ์ซึ่งกันและกันแล้ว ยังจะต้องมีบุคคลคอยดูแลการใช้กฎเกณฑ์ ให้เป็นไปตามข้อบังคับ ผู้ดูแลนี้เรียกว่าผู้นำ

ปัจจุบัน ผู้นำมิใช่ผู้ที่ควบคุมให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขเท่านั้น แต่รวมไปถึงการสร้างชุมชนได้เจริญก้าวหน้า ทั้งเป็นหลักหรือศูนย์รวมจิตใจของสมาชิกที่จะร่วมมือกันเพื่อผสมผสานให้เกิดกิจกรรมบางอย่าง

3.1 ความหมายของผู้นำ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

“ผู้นำ” คือ ผู้ที่สามารถรวมคนให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้ได้ (Simon & Smithburge & Thompson, 1974, p. 108)

“ผู้นำ” คือ บุคคลที่ริเริ่มหรือส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ควบคุมหรือประสานงานกิจกรรมต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม (Fiedler, 1967, p. 8)

“ผู้นำ” คือ บุคคลที่ถูกเลือกหรือได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำกลุ่มและมีอิทธิพลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่เป็นหัวหน้าของกลุ่มและทำให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย (Dejnozka, 1983, p. 94)

“ผู้นำ” คือ บุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ โดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา หรือ ผู้นำ คือ บุคคลที่ก่อให้เกิดความมั่นคงและช่วยเหลือบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม (DuBrin A.J., 1998, p. 431)

“ผู้นำ” คือ บุคคลที่ได้รับการยอมรับหรือยกย่องให้เป็นผู้นำ และต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถอันเกิดจากตัวของเขาเอง จนเป็นที่ยอมรับหรือยกย่องของกลุ่มให้เป็นผู้นำและนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย (วิเชียร วิทยอุดม, 2550, หน้า 2)

“ผู้นำ” เป็นบุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่ม กล้าตัดสินใจ (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2551, หน้า 11)

วิภาดา คุปตานนท์ (2544, หน้า 237) ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการทำให้องค์การดำเนินไปอย่างก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมาย โดยการใช้อิทธิพลเหนือทัศนคติและการกระทำของผู้อื่น

อรุณ รักธรรม (2537, หน้า 187) ให้ความหมายของผู้นำว่า หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งขึ้นหรือได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นหัวหน้า ผู้ตัดสินใจ เพราะมีความสามารถในการปกครอง บังคับบัญชา และจะพาผู้ใต้บังคับบัญชาหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือชั่วได้

กิติ ดิยัคคานนท์ (2543 : 12) ได้ให้ความหมายของผู้นำ คือ ผู้ที่มีศิลปะที่จะสามารถมีอิทธิพลเหนือคนอื่นและนำบุคคลเหล่านั้นไปโดยเขาให้ความไว้วางใจและเชื่อใจอย่างเต็มที่ อีกทั้งให้ความเคารพนับถือ ให้ความร่วมมือ และมีความมั่นใจในตัวผู้นำอย่างจริงใจและ กวี วงศ์พุด (2535 : 18) ได้กล่าวว่า ความเป็นผู้นำ คือ

- 1) พฤติกรรมของบุคคลเมื่อเข้าทำหน้าที่สั่งการหรือนำกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อให้เข้าสู่เป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ร่วมกัน
- 2) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอื่น ๆ เมื่อได้รับข่าวสารนั้นแล้วจะเกิดความเชื่อ หรือยอมทำตามคำแนะนำจากข้อมูลข่าวสาร นั้น
- 3) เป็นแบบหนึ่งของพฤติกรรมที่สามารถอธิบายได้ จากการรับรู้ของสมาชิกในกลุ่มว่าบุคคลหนึ่งในกลุ่มมีสิทธิในการสร้างแบบ แล้วส่งให้สมาชิกในกลุ่มมีแบบของพฤติกรรมซึ่งจำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกในกลุ่ม

พิเชษฐ วงศ์เกียรติขจร (2553, หน้า 38) หมายถึง บุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จได้โดยใช้อิทธิพลจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และยังมีส่วนที่ทำให้เกิดวิสัยทัศน์ขององค์การและพนักงาน

บุญทัน ดอกไธสง (2551, หน้า 266) ผู้นำ คือ นักคิดสร้างชีวิตประชาชนให้มีความสุขด้วยการพัฒนาตนเองให้ถึงพร้อมด้วยความรู้และการปฏิบัติที่มีผลงาน เป็นบุคคลที่เรียนรู้สภาพจิตใจของตนเอง รู้จักศักยภาพของตนเอง เข้าใจในธรรมชาติ และสามารถปรับตัวได้สำเร็จ ทำงานด้วยใจมุ่งมั่น รู้จักแบ่งปันเวลา เรียนรู้ความต้องการทั้งภายในและภายนอก

3.2 ผู้นำชุมชนเทศบาลเมืองหัวหิน

เทศบาลเมืองหัวหิน ได้ดำเนินงานพัฒนาชุมชน เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของชุมชน โดยส่วนรวมให้ดีขึ้นโดยการใช้แนวทางกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองและท้องถิ่น ในทางปฏิบัติการให้โอกาสประชาชนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แสดงความคิดเห็น ย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก และไม่สะดวกในการดำเนินงาน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการคัดเลือก สรรหาตัวแทนของประชาชนทั้งหมดหรือกลุ่ม เพื่อมาเป็นผู้นำในการประสานงานติดตามงาน ระดมความคิดเห็น ของชาวชุมชนและดำเนินการอื่นใด ในนามของประชาชนในชุมชน ซึ่งผู้ที่จะมาเป็นผู้นำของประชาชน ในรูปแบบของการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร ก็คือ “กรรมการชุมชน”

ดังนั้น ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการของเทศบาลเมืองหัวหิน ก็คือ กรรมการชุมชน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งตามระเบียบเทศบาลเมืองหัวหินว่าด้วยกรรมการชุมชน

การดำเนินงานของกรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชนมีอำนาจหน้าที่ ต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. ประสานงานและดำเนินการร่วมกับหน่วยงานราชการ องค์กร และหน่วยงานเอกชนต่างๆ

ที่เกี่ยวข้องในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชน

3. พัฒนาชุมชนทั้งด้านทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม โดยมีการมีส่วนร่วมของประชาชน และระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. เสริมสร้างความสามัคคี และการวินัยของผู้อยู่อาศัยในชุมชน
5. ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม และ ประเพณีอันดีงาม
6. ดูแลรักษาทรัพย์สินของชุมชนและสาธารณสมบัติ
7. เผยแพร่ผลงาน ติดตาม และรายงานการปฏิบัติงานของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เข้าไปปฏิบัติงานในชุมชนต่อผู้บริหารท้องถิ่น
8. แต่งตั้งผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมเป็นที่ปรึกษา หรือคณะทำงานในฝ่ายต่างๆ

3.2.1 กรรมการชุมชนในบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชน

ผู้นำชุมชนอาจจำแนกได้ 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 เรียกว่าผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ผู้นำประเภทนี้จะมีอยู่ทั่วไปในชุมชน อาจเป็นอดีตข้าราชการที่มีความรู้ มีผู้นับถือในชุมชน ผู้นำประเภทนี้ เรียกว่าผู้นำไม่เป็นทางการ ส่วนประเภทที่ 2 เรียกว่าผู้นำที่เป็นทางการ เป็นผู้ที่ทางราชการ ทางรัฐวิสาหกิจ สมาคม หน่วยงานต่าง ๆ ได้แต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่ ตามกำหนดเวลา เช่น ผู้นำชุมชนที่มาจากการเลือกตั้งจากคนในชุมชนให้อยู่ในวาระได้ครั้งละ 4 ปี

ประธานกรรมการชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. เรียกประชุมคณะกรรมการชุมชน และเป็นประธานในที่ประชุม
2. ควบคุมดูแลการติดตามผลการดำเนินงานในชุมชนในการติดต่อ ประสานกับหน่วยราชการ องค์กร และหน่วยงานราชการ องค์กร และหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ
3. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ หรือที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

4. ระเบียบเทศบาลเมืองหัวหินด้วยกรรมการชุมชนฉบับแก้ไข พ.ศ. 2556

ตามแผนมทาทไทยแม่บท (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๔ แผนงานย่อยพัฒนาองค์กรและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กำหนดให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบส่งเสริมให้ชุมชนเมืองจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนขึ้น โดยการรวมตัวกันของประชาชนในชุมชนและกรรมการปกครองได้กำหนดรูปแบบชุมชนย่อยขึ้น เพื่อความเหมาะสมกับการแก้ไขสภาพปัญหาของชุมชน เพื่อให้การดำเนินการจัดตั้งชุมชนย่อยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และตามแนวทางหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท. ๐๔๑๓/ว ๑๕๕๓ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๐ จึงได้กำหนดระเบียบขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบเทศบาลเมืองหัวหินว่า ว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๖”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ระเบียบนี้

(๑) ชุมชนย่อย หมายถึง ชุมชนในเขตเทศบาลที่ประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีสภาพพื้นที่หรือภูมิศาสตร์ร่วมกัน เช่น ในเขตแนวถนน ตรอก ซอย อาคารบ้านเรือนแถวเดียวกัน หรือมีลักษณะเป็น BLOK หรือ ZONE เดียวกัน อาทิ ชุมชนแออัด หรือหมู่บ้านจัดสรร เป็นต้น

(๒) สมาชิกชุมชน หมายความว่า ผู้ซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในชุมชน

ข้อ ๔ ประธานและกรรมการชุมชนเป็นตัวแทนสมาชิกชุมชน

ข้อ ๕ ผู้บริหารท้องถิ่น หมายความว่า นายกเทศมนตรี หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย

ข้อ ๖ ในชุมชนหนึ่งให้มีประธานชุมชน ๑ คน ที่ได้มาจากการเลือกตั้ง และให้ประธานชุมชนเป็นผู้สรรหาองประธานและคณะกรรมการฝ่ายต่าง พร้อมผู้ช่วยฝ่ายตามความเหมาะสม

ข้อ ๗ ประธานและคณะกรรมการชุมชนประกอบด้วยตำแหน่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

(๑) ประธานชุมชน จำนวน ๑ คน

(๒) รองประธานชุมชน (ไม่เกิน ๒ คน)

(๓) เลขานุการ จำนวน ๑ คน

(๔) ประชาสัมพันธ์ จำนวน ๑ คน

(๕) หัวหน้าฝ่ายหรือกรรมการฝ่ายต่างๆ คือ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย ฝ่ายคลัง ตำแหน่งอื่นใด ตามที่คณะกรรมการชุมชนแต่งตั้ง

ข้อ ๘ ประธานและกรรมการชุมชนต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) อายุ ๒๕ ปีบริบูรณ์

(๓) เป็นผู้มิมีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในชุมชนนั้น และ/หรือเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นจริง โดยได้รับการรับรองจากสมาชิกสภาเทศบาลประจำเขต

(๔) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ติดพัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบบประชาธิปไตย

(๕) เป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพสุจริต ไม่ประพฤติตนเป็นภัยต่อสังคม

(๖) ไม่เป็นบุคคลที่ล้มละลาย คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๗) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

(๘) ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๙) ไม่เป็นคนหูหนวกและเป็นใบ้ ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้

(๑๐) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร

(๑๑) ไม่เป็นสมาชิกสภา ซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือข้าราชการทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง

ข้อ ๙ ประธานและคณะกรรมการชุมชนดำรงตำแหน่งวาระคราวละ ๔ ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

ข้อ ๑๐ ประธานและคณะกรรมการชุมชนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ครบกำหนดตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ย้ายทะเบียนบ้านออกจากชุมชน

(๕) ปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวขาดคุณสมบัติตามข้อ ๘ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๘

(๖) กรรมการว่างลงเกินกว่ากึ่งหนึ่ง กรรมการส่วนที่เหลือให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่ง

(๗) ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในชุมชน จำนวน ๑ ใน ๓ เข้าชื่อเสนอต่อประธานกรรมการชุมชนให้กรรมการชุมชนคนใดคนหนึ่งพ้นจากตำแหน่ง และกรรมการชุมชนเกินกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการชุมชนทั้งหมดให้ความเห็นชอบ

(๘) ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในชุมชน จำนวน ๓ ใน ๔ เข้าชื่อเสนอต่อผู้บริหารท้องถิ่น ให้กรรมการชุมชนทั้งหมดทั้งชุดพ้นจากตำแหน่ง และผู้บริหารท้องถิ่นให้ความเห็นชอบ

(๙) ต้องโทษจำคุกฐานกระทำความผิดในคดีอาญา ยกเว้นการกระทำความผิดในคดีอาญา ยกเว้นการกระทำความผิดลหุโทษ หรือกระทำความผิดโดยประมาท

ข้อ ๑๑ ให้ผู้บริหารท้องถิ่น แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งตามความเหมาะสม

ข้อ ๑๒ ในชุมชนใดมีผู้สมัครจำนวน ๑ คน จะต้องมีการเลือกตั้งตามปกติ โดยไม่ต้องนับเปอร์เซ็นต์คนที่มาใช้สิทธิ (ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของแต่ละชุมชน)

ข้อ ๑๓ ให้มาจากการเลือกตั้ง หรือมติการประชาคมกำหนด

ข้อ ๑๔ ประธานคณะกรรมการชุมชนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(๒) ประสานงานและดำเนินการร่วมกับหน่วยงานราชการ องค์กร และหน่วยงานเอกชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชน

(๓) พัฒนาชุมชนทั้งด้านทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม โดยมีการมีส่วนร่วมของประชาชน และระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(๔) เสริมสร้างความสามัคคี และการวินัยของผู้อยู่อาศัยในชุมชน

(๕) ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม และ ประเพณีอันดีงาม

(๖) ดูแลรักษาทรัพย์สินของชุมชนและสาธารณสมบัติ

(๗) เผยแพร่ผลงาน ติดตาม และรายงานการปฏิบัติงานของหน่วยงานและองค์กรต่างๆที่เข้าไปปฏิบัติงานในชุมชนต่อผู้บริหารท้องถิ่น

(๘) แต่งตั้งผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมเป็นที่ปรึกษา หรือคณะทำงานในฝ่ายต่างๆ

ข้อ ๑๕ ผู้ได้รับแต่งตั้งตามข้อ ๑๔ (๘) ให้พ้นตำแหน่ง

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) กรรมการชุมชนไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ เห็นชอบให้พ้นจากตำแหน่ง

(๔) กรรมการชุมชนซึ่งเป็นผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง

ข้อ ๑๖ ผู้ให้อำนวยการกองสวัสดิการสังคมและนักพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองหัวหิน หรือเจ้าหน้าที่ที่ผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมายเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการชุมชน

ข้อ ๑๗ ให้ผู้บริหารท้องถิ่นจัดให้มีการประชุมกรรมการชุมชนครั้งแรกภายใน ๓๐ วัน วันนับแต่วันเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาเลือกกรรมการชุมชนตำแหน่งต่าง ๆ โดยให้ผู้บริหารท้องถิ่นทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม

ข้อ ๑๘ ประธานกรรมการชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

(๑) เรียกประชุมคณะกรรมการชุมชน และเป็นประธานในที่ประชุม

(๒) ควบคุมดูแลการติดตามผลการดำเนินงานในชุมชนในการติดต่อ ประสานกับหน่วยราชการ องค์กร และหน่วยงานราชการ องค์กร และหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ

(๓) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ หรือที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ ๑๙ รองประธานกรรมการชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

(๑) ทำหน้าที่แทนประธานกรรมการชุมชนในกรณีที่ประธานกรรมการชุมชนไม่อยู่ หรืออยู่แต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

(๒) ปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ ๒๐ เลขานุการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- (๑) เตรียมการนัดประชุมและจัดระเบียบวาระการประชุม
- (๒) จัดรายงานการประชุม
- (๓) จัดเก็บและดูแลรักษาเอกสารของคณะกรรมการชุมชน
- (๔) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ ๒๑ ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- (๑) จัดทำและเผยแพร่ข่าวสารต่างๆ
- (๒) ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา
- (๓) รับเรื่องราวร้องทุกข์และรวบรวมปัญหาต่างๆ ของชุมชนเสนอต่อคณะกรรมการชุมชน
- (๔) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ ๒๒ ฝ่ายปกครอง มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- (๑) บำบัดทุกข์บำรุงสุข
- (๒) การดูแลชุมชนให้เป็นไปโดยกฎหมายขนบธรรมเนียมประเพณีและนโยบายส่วนรวมของชาติ
- (๓) การส่งเสริมให้ราษฎรสนใจในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์

เป็นประมุข

- (๔) การส่งเสริมให้ราษฎรสนใจในการปกครองส่วนท้องถิ่น
- (๕) การส่งเสริมสามัคคีส่วนรวม
- (๖) การดูแลรักษาสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันในชุมชน เช่น ไฟฟ้า

สาธารณะ

- (๗) เรื่องอื่น ๆ ที่ประธานชุมชนมอบหมาย

ข้อ ๒๓ ฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- (๑) ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน
- (๒) ช่วยเหลือดูแลและระมัดระวังในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยภายในชุมชน
- (๓) เรื่องอื่น ๆ ที่ประธานชุมชนมอบหมาย

ข้อ ๒๔ ฝ่ายคลัง มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- (๑) มีหน้าที่เกี่ยวกับคลัง และทรัพย์สินชุมชน
- (๒) เรื่องอื่น ๆ ที่ประธานชุมชนมอบหมาย

ข้อ ๒๕ ฝ่ายสวัสดิการและสังคม มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- (๑) สวัสดิการราษฎร
- (๒) การสงเคราะห์ยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้
- (๓) การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยตามธรรมชาติตามความจำเป็น
- (๔) เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ ๒๖ ฝ่ายสาธารณสุข มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- (๑) การรักษาพยาบาล
- (๒) การส่งเสริมสุขภาพอนามัย
- (๓) การป้องกันโรค
- (๔) การวางแผนครอบครัว
- (๕) การรักษาภาวะแวดล้อมของชุมชนและป้องกันอันตรายอันเกิดจากภาวะแวดล้อมในชุมชน
- (๖) เรื่องอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ ๒๗ ฝ่ายพัฒนา มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- (๑) การวางโครงการและแผนดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของราษฎรในชุมชน
- (๒) การขอความช่วยเหลือจากหน่วยราชการ องค์กร หรือเอกชนตามที่เห็นสมควรเพื่อปฏิบัติ

ตามโครงการ

- (๓) การแก้ไขปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้องที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
- (๔) เรื่องอื่น ๆ ที่ประธานชุมชนมอบหมาย

ข้อ ๒๘ ฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- (๑) การศึกษา
- (๒) การลูกเสือ
- (๓) กิจกรรมเยาวชน
- (๔) กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม

(๕) การกีฬา

(๖) เรื่องอื่น ๆ ที่ประธานชุมชนมอบหมาย

ข้อ ๒๙ ให้มีการประชุมคณะกรรมการเดือนละครั้ง

ในกรณีที่กรรมการชุมชนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ หรือที่ปรึกษาของคณะกรรมการชุมชน ข้อ ๒๗ เห็นสมควรให้มีการประชุมคณะกรรมการชุมชนเป็นกรณีพิเศษให้ประธานการ เรียกประชุมภายใน ๗ วัน

ข้อ ๓๐ การนัดประชุมต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 วัน พร้อมทั้งวาระการประชุมไว้แต่ได้นัดที่ประชุมแล้ว

ข้อ ๓๑ การจัดระเบียบวาระการประชุม ให้จัดลำดับดังต่อไปนี้

(๑) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม

(๒) เรื่องรับรองรายงานการประชุม

(๓) เรื่องเพื่อทราบ

(๔) เรื่องสืบเนื่องจากการประชุมครั้งที่แล้ว

(๕) เรื่องที่เสนอเพื่อพิจารณา

(๖) เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

ข้อ ๓๒ การประชุมคณะกรรมการชุมชน ต้องมีกรรมการชุมชนมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการชุมชนที่ดำรงตำแหน่งอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

ข้อ ๓๓ เมื่อพ้นกำหนดวาระการประชุมไปแล้ว ๓๐ นาที กรรมการชุมชนยังไม่ครบองค์ประชุม ให้ประธานมีอำนาจขยายเวลาต่อไป หรือจะเลื่อนการประชุมหรือจะประชุมปรึกษาหารือกันโดยไม่มี การลงมติก็ได้ ในกรณีที่มิครบองค์ประชุมให้เลื่อนประชุมครั้งใหม่ภายใน ๗ วัน

ข้อ ๓๔ ในการประชุมให้ที่ประชุมพิจารณาเฉพาะเรื่องที่อยู่ในระเบียบวาระและต้อง ดำเนินการพิจารณาตามระเบียบการประชุมที่จัดไว้

ข้อ ๓๕ มติที่ประชุมให้ถือคะแนนเสียงข้างมาก หากคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานเป็นผู้ชี้ขาด และให้ถือมตินั้นเป็นที่สิ้นสุด

ข้อ ๓๖ ที่ปรึกษาของคณะกรรมการชุมชนและคณะทำงานมีสิทธิ์เข้าร่วมประชุมมีสิทธิ์ขออภิปราย แสดงความคิดเห็นใดก็ได้ก็ได้ แต่ไม่มีสิทธิ์ออกเสียงลงมติ และให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับกิจการชุมชน

ข้อ ๓๗ ให้ประธานกรรมการชุมชนส่งรายงานการประชุมให้ผู้บริหารท้องถิ่นทราบภายใน ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันประชุม

ข้อ ๓๘ ให้นายกเทศมนตรี เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๓๙ กรรมการชุมชนซึ่งได้รับการเลือกตั้งก่อนใช้ระเบียบนี้ ให้ปฏิบัติต่อไปจนกว่าระเบียบนี้ ประกาศใช้ และพ้นหน้าที่จากการที่มีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชนขึ้นใหม่เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตาม ระเบียบเทศบาลเมืองหัวหิน ว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๖

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

(นายณพพร วุฒิกุล)

นายกเทศมนตรีเมืองหัวหิน

5. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2554

รายละเอียดแนบในภาคผนวกท้ายเล่ม

6. งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

Bullock and Brass (1977 : 458) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่บุคคลจะได้รับประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการตัดสินใจกับสถาบันทางการเมืองและสังคม

Lazarsfeld, Paul F. : Berlson. Bernard and Gaudet. Hazel. (1944 : 257 -291) ระบุว่า “ปัจจัยทางสังคมเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง” ทฤษฎีนี้เสนอว่า ปัจจัยทางสังคมอันเป็นภูมิหลังของบุคคล ทั้งในระดับกว้างทั่วไป เช่น สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ เชื้อชาติ ชีวิตในแต่ละวัย จนถึงช่วงที่จะมีการตัดสินใจก็มีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

Mc Closky. Herbert (1968 : 252) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคมที่จะมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ผู้ปกครอง และกำหนดนโยบายสาธารณะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

จิรายุ ทรรศย์สิน (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะกรณีนิสิตปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า นิสิตปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของนิสิตปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้แก่ อายุ และชั้นปีที่ศึกษา ส่วนปัจจัยด้านเพศ ภูมิฐานะ สาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมการเลี้ยงดูจากครอบครัว รายได้ครอบครัว และความสนใจข่าวสารทางการเมืองการปกครอง ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

อดุลย์ นิลเปรม (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง ทักษะของผู้มีอายุระหว่าง 18-20 ปี ต่อการเลือกตั้ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม พบว่า ทักษะอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะของผู้มีอายุ 18-20 ปี มีทักษะต่อการเลือกตั้งอยู่ในระดับสูง ในด้านโอกาสในการเลือกตั้ง และด้านกฎหมายเลือกตั้ง ส่วนที่เหลือมีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านวิธีการเลือกตั้ง และด้านแนวโน้มในการเลือกตั้ง

สมประสงค์ เพชรสุวรรณ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสตูล ต่อการก้าวสู่ภาพลักษณ์รัฐบาลธรรมรัฐ ในด้านความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานของรัฐบาลภายใต้กลไกและกติกากำหนดเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมือง พุทธศักราช 2540 ศึกษาเฉพาะกรณีชนชั้นล่าง ไทย-พุทธ ผลการศึกษาพบว่า ชนชั้นล่าง ไทย-พุทธ จังหวัดสตูล เกือบทั้งหมด ร้อยละ 83.0 มีทัศนคติทางการเมืองในแง่ดีต่อการก้าวสู่ภาพลักษณ์รัฐบาลธรรมรัฐ ในด้านความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานองรัฐบาล ภายใต้กลไกและกติกากำหนดเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมือง พุทธศักราช 2540 มีส่วนน้อยมาก เพียงร้อยละ 17.0 มีทัศนคติทางการเมืองในแง่ลบ

พรวิไล เจริญลักษณ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง วิสัยทัศน์ทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาในเขตราชเทวี เกี่ยวกับการก้าวสู่ภาพลักษณ์ของ รัฐธรรมนูญภายใต้กลไกและกติกาเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมือง พุทธศักราช 2540) พบว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับและทิศทางของวิสัยทัศน์ทางการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับและทิศทางของวิสัยทัศน์ทางการเมือง การมีอุดมการณ์ประชาธิปไตย ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับของวิสัยทัศน์ทางการเมือง แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทิศทางของวิสัยทัศน์ทางการเมือง และความมีประสิทธิภาพของคณะ

บุษบา ด้ามพรหม (2539 : 106 - 107) ได้ศึกษา เรื่องทัศนคติของชาวเทศบาลเมืองอุบลราชธานี ต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ.2538 พบว่า ในด้านพฤติกรรมความสนใจไปใช้สิทธิออกเลือกตั้งนั้น แม้ว่าประชากรจะรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นอย่างดี แต่ก็ให้ความสนใจ

ไปใช้สิทธิน้อย โดยอ้างเหตุผลว่าติดธุระส่วนตัว ไม่ว่าง ไม่อยู่ ส่วนพฤติกรรมความสนใจ ไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครในวันเลือกตั้งนั้น ประชาชนให้ทัศนะเหตุผลที่เลือกผู้สมัครเป็นทีมทั้งหมด เพราะเห็นเป็นคนรู้จักชอบพอกันเป็นการส่วนตัว อีกทั้งหวังเพื่อจะให้มาพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญ